

UNIVERSITETSSTYRET

Universitetet i Bergen

Arkivkode:

Sak nr.: 2012/241

Styresak: 28

Møte: 31.5.2012

Utdanningsmelding 2011

Bakgrunn

Ved Universitetet i Bergen utarbeides det en utdanningsmelding årlig, forankret i *Handbok for kvalitetssikring av universitetsstudia*. Meldingen er basert på meldinger fra instituttene og fakultetene og gir en samlet framstilling av studietilbud og utdanningene. Fakultetenes meldinger bruker en mal, data fra Felles studentsystem og egne evalueringer og utredninger.

I sak 31/11 om utdanningsmeldingen 2010, vedtok styret å prioritere innsats for bedret gjennomføring på bachelornivå, rekruttering til master, internasjonalisering, ferdigstilling av kvalifikasjonsrammeverket og arbeid med sentre for fremragende utdanning. Prioriteringene var forankret i universitetets strategi 2011-2015. I meldingen for 2012 vil også universitetets styringsparametere for utdanningen være premissgivende.

Utdanningsutvalget behandlet meldingene for 2011 i møte 09.05.12. Kommentarer og innspill fra utvalget er innarbeidet i det følgende. I tillegg til innsats for styringsparametre studentaktiv forskning, rekruttering, internasjonalisering og universitetspedagogikk, foreslo utvalget at følgende prioriteres: Å slutføre arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket, innsats for økt gjennomføring på lavere grad og å tilrettelegge for tverrfaglige program og fellesgrader.

Hovedtrekk

Utdanningene ved Universitetet i Bergen er preget av stabilitet og mindre årlige endringer. Høsten 2011 hadde universitetet 14083 egenfinansierte studenter. Blant søkerne i Samordna opptak (SO) i 2011 hadde 8676 studenter UiB som førsteprioritet, mens 3906 ble tatt opp. Studentene oppnådde 10028 60-studiepoengsenheter. Søkertall, studenttall og studiepoeng var noe lavere enn i 2010, opptak, kandidattall og internasjonal studentutveksling økte noe.

De fleste studietilbudene er godt innarbeidet, og fakultetenes utdanningsmeldinger tyder på at studiene gjennomgående holder tilfredsstillende kvalitet. Bedre overensstemmelse mellom studenttall og fullfinansierte studieplasser og skjerming av de ansattes tid til forskning, har vært prioritert over lengre tid. Reduksjon i emneomfang og avlagte studiepoeng, sammen med økning i fullfinansierte studieplasser, virker positivt for disse målene. Hovedbildet er stabilitet, likevel beskriver utdanningsmeldingene et høyt aktivitetsnivå, med både langsiktige og nye utfordringer. De viktigste trekkene i meldingene er som følger:

Studietilbudet

Det foreslås ingen konkrete endringer i tilbudet av programmer i utdanningsmeldingene. Noen fakultetmelder om mer langsiktige planer for nye studietilbud, og flere melder om større revisjoner av studieplaner og etablering av nye studieretninger innenfor programmene. Antallet emner er noe redusert fra 2010, likeså studieprogram utlyst i Samordna opptak. Innenfor videreutdanning har emneporteføljen økt noe.

Studenter, gjennomføring og mobilitet

Søkere, opptak, studenttall, avlagte studiepoeng og kandidater varierer lite fra år til år. Det er ønskelig å utvide rekrutteringsgrunnlaget både på bachelor- og masternivå. Gjennomføring og omfang av oppnådde studiepoeng er noe lavere enn ønskelig i bachelorprogrammene,

mens det har vært en positiv utvikling på masternivået over flere år. Det er gjennomgående høy grad av gjennomføring i profesjonsutdanningene og i integrerte studieløp. Universitetet har svært gode resultater innenfor internasjonalisering, med et bredt emnetilbud på engelsk og høye tall både for inn- og utreisende studenter.

Oppfølging av mål og prioriteringer for 2011

Prosjektet DigUiB har vært en viktig satsing fra 2010, og det var stor aktivitet i 2011, med blant annet pilotprosjekt for digital eksamen.

Å styrke graden av gjennomføring på bachelornivå er et viktig tema for flere fakulteter. Tiltak blir i stor grad rettet mot førsteårs studenter.

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket skal være implementert for alle studietilbud innen utgangen av 2012. De fleste fakultetene er enten ferdige eller de vil nå fristen.

Sentre for fremragende utdanning (SFU) som utdanningspolitisk virkemiddel ble utlyst med et pilotprosjekt i 2011. To fakulteter har konkrete planer om å utarbeide SFU-søknader.

Prosjektet *Kompetanse 2020* ble gjennomført i 2011. Fakultetene følger opp med ulike tiltak, spesielt nevnes praksisemner, etablering av samarbeidsorgan med samfunns- og arbeidsliv, alumnusarbeid og oppmerksomhet om kandidatenes muligheter i arbeidsmarkedet.

Studentaktiv forskning er prioritert. Spesielt på masternivå gjøres det mye for å integrere studentene i fagmiljø og forskergrupper.

Meldingene fra fakultetene for 2011 viser at prioriteringene som ble gjort i 2010 i stor grad er fulgt opp i strategi- og årsplaner.

Prioriteringer i 2011/2012

Fullføring av prosjektet *Kvalitet i utdanningen* er et sentralt tiltak i 2012. Prosjektet DigUiB videreføres som viktig, sentral satsing. Rapport og planer 2011/2012 (sak 4ab/12) slår fast at *å dimensjonere studietilbudet og studenttallet for å sikre sammenhengende tid til forskning, god undervisning og kapasitetsutnyttelse i studiene* er viktigste utfordring i 2012.

For utdanningen gjelder fire styringsparametre der UiB skal ha særlig fremgang:

- Forholdstallet mellom søkertall og opptakstill
- Andelen av studentene som har utenlandsopphold
- Omfanget av studentaktiv forskning
- Evaluering og forbedring av det universitetspedagogiske tilbudet til de ansatte

Dimensjonering av studietilbud

Å få riktig dimensjonering er en viktig utfordring i 2012 (fra rapport og planer):

Det arbeides med å ha en riktig balanse mellom hvor mange studenter som tilbys studier og de ressursmessige mulighetene for å gi forskningsbasert utdanning i tråd med ambisjonene. Det er særlig viktig å konsolidere tilbudet, viktigere enn å utvikle nye undervisningsopplegg og ta opp flere studenter. Kvalitet og dimensjonering skal ses i sammenheng.

Konsolidering av studietilbudet var viktig i 2011. Både antallet emner med undervisning og antallet studieprogram med opptak gikk ned fra 2010. Samlet reduserte universitetet i 2011 opptak i 172 studieprogrammer, derav 94 programmer utlyst gjennom Samordna opptak. Nedgangen fra 2010 skyldes i hovedsak utfasing av bachelorprogrammer etter omlegging av studiestrukturen ved Det humanistiske fakultet (HF) i 2009/2010.

Tabell 1 Studieprogram med opptak. Videreutdanninger ikke inkludert

	2 009	2 010	2 011
Årsstudium	26	25	24
Bachelor, normert studietid 3 år	54	69	61
Bachelor, normert studietid 4 år	2	2	2
Master, normert studietid 2 år	74	69	68
Master, normert studietid 5 år	8	10	10
Master, erfaringsbasert, 1,5 - 2 år	2	6	5
Profesjonsstudium	2	2	2
Total	168	183	172

Antallet emner er redusert med over 50 fra 2010, og over 90 fra 2009. Bakgrunnsdata viser at det meste av reduksjonen gjelder masteremner ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) og kan henge sammen med utfasing av nedlagte program. Generelt er det en nedgang på høyere nivå og en økning på lavere nivå. Noe av reduksjonen kan skyldes opprydding i emnekoder.

Tabell 2: Emner med undervisning. Videreutdanning inkludert

	2009	2010	2011
Lavere nivå	951	953	967
Høyere nivå	1066	1023	955
Totalt	2017	1976	1922

Studietilbud – videreutdanning

Innenfor videreutdanninger er emnetilbudet utvidet noe i 2011, fra 88 til 99 emner med undervisning. Dette forklarer en del av økningen i emnetilbudet på lavere grad i 2011. HF har det bredeste videreutdanningstilbudet, mens MN har den største økningen i tilbudet i 2011. Det er en tendens til økning i omfanget av eksternt finansiering (betalingsfinansiering) av videreutdanning, men både ved HF og MN er det en økning i antall emner som er 100% internt finansiert (gratis for studentene) fra 2010 til 2011.

Nye studieprogram 2012

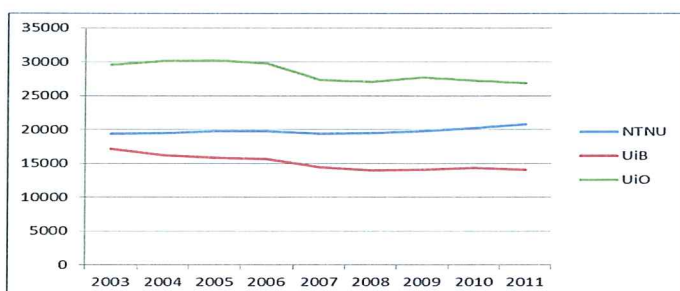
Universitetsstyret vedtok å opprette av et nytt masterprogram i energi ved MN- fakultetet i møtet 1. desember 2011. Programmet lyses ut for første gang i 2012. I tillegg vedtok styret å opprette en felles mastergrad i informatikk med Høgskolen i Bergen. Utlysningen i Samordna opptak var noe justert i forhold til 2011, ved at Bachelorprogram i japansk får årlige opptak (tidligere planlagt toårige opptak), mens årsstudiet i kunsthistorie ikke ble utlyst i 2012.

Forslag til endringer i programtilbudet for 2013/2014

I følge kvalitetshandboken skal fakultetene melde forslag om endringer i programtilbudet i utdanningsmeldingen. Det er ingen konkrete planer om oppretting eller nedlegging av studieprogram med oppstart i 2013. HF, Det medisinsk odontologiske (MO) og Det samfunnsvitenskapelige (SV) fakultetet melder om mer planer for nye programmer på sikt, på bachelornivå ved MO og på masternivå ved HF og SV.

Studenttall

Studenttallet er omtalt i Rapport og planer og i utdanningsmeldingen. Med 14086 studenter er UiB den fjerde største utdanningsinstitusjonen i Norge. Studenttallet har vært stabilt siden 2008, med midlertidig flere i 2010. Nedgangen i studenttallet på 273 fra 2010 til 2011 skyldes i all hovedsak reduksjon i antall årsstudier og lokale opptak ved HF (blant annet norskkurs for utlendinger og videreutdanning). For gradsgivende studier er studenttallet tilnærmet uendret fra 2010 til 2011 på institusjonsnivå. UiB og UiO har samme utvikling med nedgang i studenttallet siden kvalitetsreformen, mens NTNU har hatt en jevn vekst.

Figur 1: Studenttall høstsemester NTNU, UiB, UiO

NTNU har hatt en jevn økning i søknader og opptak i perioden. Økt opptak kan ha sammenheng med Kunnskapsdepartementets satsing på studieplasser i tekniske fag. Ved UiB var det nedgang i studenttallet ved HF- fakultet i 2011.

Rekruttering og opptak

Å rekruttere de beste studentene er prioritert universitetets strategi. Samtidig skal opptaket dimensjoneres i forhold til fullfinansierte studieplasser.

Tabell 3: Primærsøkere per studieplass NTNU, UiB, UiO

	2009	2010	2011	2012
NTNU	2,1	2,3	2,6	2,8
UiB	2,2	2,2	2,2	2,2
UiO	2,9	2,8	2,9	3,0

I KDs styringsparametre i Rapport og planer hadde UiB i 2011 et mål om å oppnå 2.3 primærsøkere per studieplass. Dette målet ble ikke nådd. UiBs søkertall var stabilt, med 2.2 primærsøkere per studieplass i 2011 og 2012. De absolutte søkertallene var svakt lavere enn i toppåret i 2010. Fra 2011 til 2012 ser nedgangen ut til å bli på 1,3%. I 2011 var det særlig HF som fikk færre i søker i Samordna opptak, mens MO fikk flere.

Tabell 4: Primærsøkere i NOM-opptaket etter fakultet

	2009	2010	2011	Endring	Prosent
HF	1737	1711	1485	-226	-13,2 %
JU	1218	1506	1568	62	4,1 %
MN	869	902	972	70	7,8 %
MO	980	917	1043	126	13,7 %
PS	1365	1593	1519	-74	-4,6 %
SV	2128	1971	1953	-18	-0,9 %
Totalt	8297	8600	8540	-60	-0,7 %

Det er hvor mange som blir tatt opp, som særlig bestemmer det framtidige ressursbehovet i programmene og som dermed er sentralt for dimensjonering. UiB fikk 80 nye studieplasser i 2011, og det ble tatt opp flere studenter til grunnutdanninger (fra 3681 i 2010 til 3905 i 2011).

Rekruttering til master var et særlig prioritert område i utdanningsmeldingen for 2010, etter svake søknads- og opptakstall. I 2011 har antall søknader og opptak økt, men situasjonen er noe ulik fra fakultet til fakultet, med nedgang i søkertall og opptak ved SV og økning ved MN.

Generelt var det stor variasjon i søker- og opptakstall mellom programmer i 2011, der noen program bidrar mer enn andre til at gjennomsnittlig antall søkere per plass for UiB er høyt, selv om det ikke er mange programmer som har færre enn en primærsøker per studieplass.

Gjennomføring

Studiegjennomføring er ikke spesielt nevnt i universitetets strategi, men er sentralt i debatten om utdanning, og gjennomføring er prioritert både i fjorårets og årets utdanningsmelding.

Kunnskapsgrunnlaget for å vurdere gjennomføring er en utfordring. Fram til 2012 har det ikke vært tilgjengelig nasjonale data om gradsfullføring og frafall, derfor har det mest vært målinger av oppnådde studiepoeng, som er lett målbart.

Studiepoeng

Antall oppnådde studiepoeng per student¹ er svakt redusert de siste to årene, fra 45,3 til 44,2. Reduksjonen gjelder i hovedsak ikke-gradsgivende studier (videreutdanning, utvekslingsstudenter, norskkurs og annet), men også ved profesjonsstudier og integrerte masterstudier. Særlig er reduksjonen stor i medisinstudiet, fra et svært høyt nivå. Denne nedgangen knyttes til innføring av ny studieplan og var ventet fra 2009 og 2010.

Studentene ved UiB oppnår flere studiepoeng enn studentene ved UiO og NTNU, dersom studenttallet regnes som gjennomsnittet av studenttallet i vår- og høstsemesteret.

Tabell 5: Andel aktive studenter, og studiepoeng per student for aktive studenter studieåret 2009-2010 (SSB)

	Registrerte studenter som har avlagt studiepoeng	Gjennomsnittlig avlagte studiepoeng per student som har avlagt studiepoeng
NTNU	86,5%	45,2
UiB	86%	47,2
UiO	77,5%	44,2

Den langsiktige utviklingen på institusjonsnivå er positiv. Samtidig er det store forskjeller mellom fakultet og studienivå, med lavere antall oppnådde studiepoeng ved HF (40,5) og MN (41,4) og høyere tall ved fakultet med profesjonsstudier. Tallene viser færre avlagte studiepoeng på bachelorstudiene (MO er et unntak) og stabilt, høye tall i integrerte master og profesjonsstudier.

Bakgrunnsdata viser en særlig økning i de toårige masterprogrammene over tid. I 2002 oppnådde hovedfagsstudentene i gjennomsnitt på 23,7 studiepoeng per student, mens masterstudentene i 2011 har et snitt på 47,2 poeng. Tilsvarende tall for cand.mag. versus bachelor, er henholdsvis 35,7 og 42,4 for de samme årskullene.

Frafall og fullføring

Selv om antallet oppnådde studiepoeng har økt, har NIFU dokumentert at de første kullene etter kvalitetsreformen ikke har hatt lavere frafall enn det var ved de gamle gradene. For institusjonene har det vært vanskelig å vurdere fullføring og frafall, fordi det ikke har vært etablert felles definisjoner av frafall. Det arbeides med å utvikle gode oversikter. KD har utviklet indikatorer på grunnlag av nye individdata i DBH. Disse var ikke tilgjengelige for utdanningsmeldingen, men har vært referert i nasjonale media og vises derfor kort her.

Tabell 6: Frafall og fullføring på normert tid, bachelor, 2008-kullet

	Opptakskull 2008	fullført	fortsatt	frafall
NTNU	2284	12,5%	48,7%	38,8%
UiB	2058	26,2%	37,0%	36,7%
UiO	4100	24,3%	37,8%	37,9%

KD understreker at det fremdeles er behov for å arbeide med indikatorene, særlig gjelder dette data knyttet til fullføring. Statistikken viser at UiB kommer noe bedre ut enn de andre

¹ UiB tar utgangspunkt i gjennomsnittlig studenttall vår/høst som deletall, mens KD bare beregner den samlede studiepoengproduksjonen mot studenttallet i høstsemesteret. Dette gir et kunstig lavt gjennomføringstall siden antallet studenter er konsekvent lavere i vårsemesteret.

breddeuniversitetene i en sammenligning. På masternivå er fullføringstallene sikrere, fordi de fleste mottar vitnemål og registrerer graden etter fullført studium.

Tabell 7: Frafall og fullføring på normert tid, toårig master, 2009-kullet

	Opptakskull	fullført	fortsatt	Frafall
NTNU	1385	39,7%	45,6%	14,7%
UiB	732	48,8%	36,5%	14,8%
UiO	1650	36,5%	52,6%	10,8%

Masterstudenter ved UiB er desidert de mest effektive av alle universitetsstudentene. Frafallsprosenten ligger noe over UiO, men er vesentlig lavere enn for bachelorgraden.

Kandidater

Alle breddeuniversitetene hadde en økning i antall uteksaminerte kandidater i 2011, etter nedgang siden toppåret 2007, da de gamle hovedfagene ble faset ut. NTNU hadde en særlig kraftig økning, der det samlede kandidattallet økte med 13% fra 2010, mot 6% for UiO og 5% for UiB. For UiBs var det særlig en økning på masternivå (10%). Økningen var forventet ut fra en økning i opptaket til masternivået i 2009 på 15%. Nedgangen i opptaket på master i 2010 kan gi nedgang i antallet masterkandidater i 2012.

De fleste fakultetene har hatt en økning i kandidater på høyere og på lavere nivå. Prosentvis er de største utslagene på høyere nivå ved Det psykologiske fakultet (18%), ved MO-fakultet (14%) og ved MN (10%). Lavere grads studier ved MO (tannpleie og human ernæring) er den eneste kategorien med nedgang i kandidattall. MO peker blant annet på frafall og studieutsettelse på grunn fødselspermisjoner som forklaringer.

Internasjonalisering

Internasjonalisering er et satsingsområde for UiB med høy prioritet i strategisk plan. Andelen kandidater med studieopphold i utlandet er definert som styringsparameter i Rapport og planer, der UiB skal ha særlig fremgang i 2012.

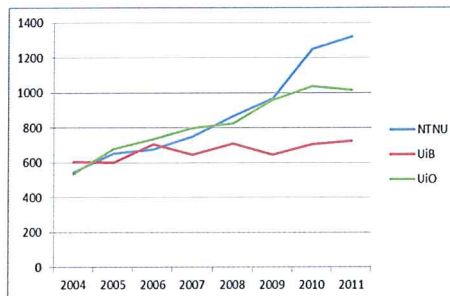
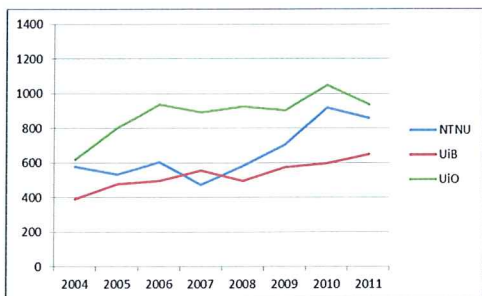
Tabell 9: Omfanget av studietilbud på engelsk

	2009	2010	2011
Bachelornivå	54	88	83
Masternivå	214	305	315
Total	268	393	398

Det engelskspråklige studietilbudet, er tilnærmet uforandret fra 2010 til 2011. Dette er likevel en sterk økning fra tidligere år. Økningen henger i stor grad sammen med omlegging av registreringspraksis, der Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har gått fra bare å registrere emner som faktisk undervises i engelsk, til også å registrere emner som kan undervises på engelsk dersom utenlandske studenter ønsker det. Det største emnetilbudet er på masternivå, og MN har en svært mange slike emner i forhold til andre fakultet.

Utvexlingsstudenter

I utdanningsmeldingen for 2010 ble det påpekt at UiB på midten av 2000-tallet hadde et høyere antall utvekslingsstudenter enn de andre universitetene målt i forhold til studenttallet, men at utviklingen siden hadde vist lavere vekst i studentutveksling. I 2011 har UiB derimot vekst i omfanget av utvekslingsopphold (5% for ut- og innreisende samlet), mens de øvrige universitetene ligger stabilt eller har hatt en nedgang. Det har særlig vært en økning i antall utreisende studenter, som har økt med 8,5% fra 2010 til 2011, mot 2,7% for innreisende. UiB sendte også i 2011 ut størst antall utvekslingsstudenter sett i forhold til den totale studentpopulasjonen (UiB: 4,8%, UiO: 3,7%, NTNU: 4,2%).

Figur 2: Utreisende studenter, alle kategorier Figur 3: Innreisende studenter, alle kategorier

Tradisjonelt har det vært en overvekt av innreisende studenter. Det har vært et overordnet mål å jevne ut forholdet mellom inn- og utreisende, og i 2011 er dette i stor grad oppnådd. Fraregnet NOMA og kvotestudenter (som inngår i figurene over) hadde UiB 649 utreisende og 662 innreisende studenter i 2011. Veksten i antall utreisende studenter kan ses i sammenheng med internasjonal uke som UiB innførte i 2010, med en rekke arrangement og informasjonstiltak både på institusjons- og fakultetsnivå.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har hatt det høyeste nivået på studentutveksling over lengre tid. Det psykologiske fakultet hadde den største endringen i utvekslingsopphold på 44% i 2011, med en sterk økning både i inn- og utreisende studenter. Ved Det medisinsk-odontologiske fakultet er det en liten nedgang i antall utreisende studenter, mens det ved alle andre fakultet er en større eller mindre økning. Ved alle fakulteter, bortsett fra HF- og ved MO- fakultetet var antall innreisende studenter som eller høyere enn i 2010.

UiB har stort omfang av utvekslingsavtaler med utenlandske universitet. Fakultetene melder om de vil arbeide med å kvalitetssikre avtalene og konsentrere seg om avtaler med gode universiteter der UiB også har forsknings samarbeid.

Andelen kandidater som har vært på utvekslingsopphold i regi av UiB er 26%. I løpet av neste 3-årsperiode er det i tråd med handlingsplanen for internasjonalisering et mål at 30% skal ha deltatt i studentutveksling. Flere av fakultetene overstiger dette tallet allerede. Medisinstudiet har særlige utfordringer knyttet til å innpasse utvekslingsopphold i graden.

Fellesgrader og utviklingsprogrammer

Etablering av internasjonale fellesgrader er et prioritert mål nasjonalt, så vel som ved UiB. UiB deltok i seks internasjonale fellesgrader i 2011, det nest høyeste antallet i Norge, høyest i forhold til institusjonsstørrelsen. UiB deltar aktivt i utviklingsrelatert internasjonalt samarbeid om utdanning og er den største aktøren i NUFU-programmet som er under utfasing, med 19 prosjekter og 80 millioner kroner i tildeling.

Tre miljø ved UiB har søkt om midler til utvikling av nye fellesgrader. I 2012 ligger det inne et konkret forslag til etablering av en ny fellesgrad ved HF- fakultetet.

Erfaringene fra deltakelse i fellesgradssamarbeid tilsier at dette kan gi stort faglig utbytte for studentene, men samarbeidet har store utfordringer administrativt, rekrutteringsmessig og faglig. Driften av programmene er svært ressurskrevende, det gjør at fakultetene vurderer den videre satsingen.

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket

Universitetene har frist til utgangen av 2012 med å innføring av kvalifikasjonsrammeverket for emner og program. Alle fakultetene rapporterer om gode prosesser, som har involvert institutter, programstyrer, emneansvarlige og administrativt personale. Flere fagmiljø melder om positive erfaringer med prosessen, som har stimulert til gjennomgang og ny tenkning om

studienes formål, innhold og oppbygging. Flere oppfatter at arbeidet i er ferdigstilt i en første versjon, innsatsen er nå rettet inn mot revisjon snarere enn implementering.

Ved Det humanistiske fakultet ble en første versjon av læringsutbyttebeskrivelser utarbeidet ved omleggingen av studiene på lavere grad i 2009, og implementeringen på masternivå var godt i gang ved alle instituttene i 2011. Fakultetet regner med å nå fristen for 2012.

Det juridiske fakultet var tidligst ute med læringsutbyttebeskrivelser for alle emner og program. Fakultetet bearbeider tekstene i forhold til dagens retningslinjer for beskrivelser.

Ved Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet har en arbeidsgruppe utarbeidet veiledere med retningslinjer for læringsutbyttebeskrivelser, programstyrene har kvalitetssikret og godkjent. Læringsutbyttebeskrivelser brukes blant annet i evalueringer i flere fagmiljøer.

Ved Det medisinsk- odontologiske fakultet ble utkast til læringsutbyttebeskrivelser utarbeidet i 2010, og programutvalgene arbeidet med kvalitetssikring av disse i 2011, parallelt med å utarbeide beskrivelser på programnivå. Fakultetet regner arbeidet for ferdigstilt.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet utarbeidet læringsutbyttebeskrivelser for alle program i 2011, instituttens faglige ledelse har vært ressursgruppe og lokale eksperter. Erfaringene med arbeidet er viktig når instituttene skal revidere beskrivelser for alle emner i 2012.

Vurderingsformer

I forlengelsen av arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket trengs det oppmerksomhet om forholdet mellom beskrevne kvalifikasjoner og vurderingsformer. I prinsippet skal studentene vurderes med hensyn til alle kvalifikasjoner i læringsutbyttebeskrivelsene. Vurdering ble satt på dagsorden i 2011, i debatter om pedagogikk (vurderingsformer, spesielt skoleeksamen), kvalitetssikring av eksamensoppgaver, feilkilder i protokollføring, karaktergivning og omfang av klage og gjentakseksamener. Fakultetene ble bedt om å drøfte problemstillinger knyttet til vurdering og sensur i sine utdanningsmeldinger.

En kartlegging ble lagt fram for utdanningsutvalget i mars 2012. Den viste at skriftlig eksamen er den dominerende vurderingsformen ved alle fakultet, men forekommer ofte sammen med obligatoriske arbeidskrav. Bruken av andre vurderingsformer varierer mellom fakultet og studienivå. Noen fakultet gir uttrykk for at aktiverende vurderingsformer i større grad benyttes på master- enn bachelornivå. Arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket har aktualisert spørsmål om vurderingsformer. Det vurderes om det er overenstemmelse mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisnings- og vurderingsformer.

Tverrfaglige studietilbud

Satsing på tverrfaglighet er framhevet i universitetets strategi. Både faglig og administrativt representerer tverrfaglige studieprogram en utfordring, i forhold til utvikling av studieplaner, timeplanlegging og gjenbruk av emner i flere programmer, økonomi og forvaltning av undervisningsressurser. Fakultetenes tilbakemeldinger signaliserer at det er behov for en samlet gjennomgang av retningslinjer for tverrfaglige studieprogram. Retningslinjene vil bli gjennomgått i 2012. Arbeidet vil også ha relevans for internasjonale og nasjonale fellesgrader, som møter mange av de samme problemstillingene.

Studentaktiv forskning

Studentaktiv forskning er prioritert i universitetets strategi, og er en styringsparameter der UiB skal ha særlig fremgang i 2012. Studentene, både nasjonalt og internasjonalt, har løftet fram studentaktiv forskning for å sikre at forskning også inngår i utdanningene på lavere nivå. Universitetets utdanningsutvalg har drøftet tiltak ved flere anledninger, og studentaktiv forskning var tema for universitetets interne studiekvalitetskonferanse i 2009. Studentaktiv forskning er tatt opp i UHRs utredning «Utdanning + FoU=sant» (2010) og i en konferanse i

tilknytning til rapporten. Studentaktiv forskning ble valgt som et prioritert område for tildeling av prosjektmidler i 2012 gjennom PEK (Program for evaluering og kvalitetsutvikling).

Fakultetenes utdanningsmeldinger gir beskrivelser av tiltak for studentaktiv forskning, og disse bekrefter inntrykket fra tidligere utredninger om at studentaktiv forskning i stor grad er praksis på masternivå og i mindre grad på bachelornivå. På bachelornivået trekkes særlig metodeundervisning, bacheloroppgaver, laboratorie- og feltøvelser samt praksisemner i disiplinprogrammene fram som elementer der studentene møter forskning i praksis.

Fakultetene oppfatter masteravhandlinger som forskningsarbeider og eksempler på studentaktiv forskning som er godt integrert i studieoppleggene. I masterprogrammene vektlegger flere fakulteter arbeid for å knytte masterstudenter opp mot forskningsgruppene som viktige tiltak for å integrere studentene i forskningsmiljøene.

Kvalitet i utdanning

Kvalitet er universitetets rettesnor, og i strategien fremheves det å videreutvikle den faglige kvaliteten som den største utfordringen. I planene for 2011 er operasjonalisering av kvalitetsbegrepet et av satsingsområdene. I august 2011 ble det satt ned en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å belyse kvalitetsbegrepet utdanningsssammenheng. Funksjonsperioden for gruppen er utvidet til våren 2012. Sentrale tema har vært: hva er kvalitet i utdanning? hvordan kan utdanningskvalitet måles? Formålet med arbeidet er å komme fram til en felles forståelse av hva som skal legges i uttrykket "kvalitet i utdanningen" ved UiB. Et viktig tema i arbeidsgruppen har vært å betone at ulike aktører har ulik forståelse av hva som er viktig for kvalitet i utdanningen. Kvalitet i utdanning var tema på det lokale studiekvalitetsseminaret i desember 2011 og er fulgt opp av en godt besøkt nasjonal konferanse i mai 2012.

Læringsmiljø

Fakultetene gir omfattende beskrivelser av problemstillinger knyttet til læringsmiljø i utdanningsmeldingene. Utdanningsmeldingen var tema i møte i Læringsmiljøutvalget 7. mai. Følgende oppsummering av fakultetenes viktigste utfordringer, ble diskutert i møtet:

- Det humanistiske fakultet opplyser at Griegakademiet har store utfordringer i forhold til undervisnings- og øvingsrom og utstyr.
- Det juridiske fakultet har utfordringer først og fremst knyttet til ventilasjon og temperatur i undervisningslokaler og på lesesaler, da spesielt gamle Dragefjellet skole, «Gamlebygget». Fakultetet får jevnlig klager på lydanlegget i auditorium 1 på Dragefjellet.
- Det er behov for etablering av et læringssenter ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet i forbindelse med flytting av biblioteket. På Høyteknologisenteret er behovene store for lesesaler og undervisningsrom.
- Det medisinsk- odontologiske fakultetet har ikke hensiktsmessige lokaler til å ivareta alle studentgruppers tilhørighet til de aktuelle fagmiljøene. Samlokalisering av Institutt for samfunnsmedisinske fag på campus Årstadvollen vil kunne bedre arealutnyttelse for den aktuelle studentgruppen. Det bør etableres et nytt ferdighetssenter på Haukeland,
- Oppretting av flere studentarbeidsplasser på lavere grad ved Det psykologiske fakultet. På lang sikt ønsker fakultetet å overta lokalitetene i Christiesgate 12 som i dag huser SIB-sentrum. Dette for å kunne omdisponere disse lokalene til studentarbeidsplasser. Tilfredsstillende vrime- og fellesareal for studentene ved Det psykologiske fakultet.
- Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er luftkvaliteten i Lauritz Meltzers hus ikke god nok. Der er utfordringer knyttet til ventilasjon/temperatur på lesesaler ved Institutt for økonomi, og ved Institutt for geografi er det fortsatt visse mangler når det gjelder belysning og luft knyttet til studentarbeidsplasser. Institutt for informasjons- og medievitenskap melder at det fortsatt er behov for ny lysrigg i studio A og C.

Fakultetenes prioriteringer for 2012

Fakultetene har beskrevet omfattende aktivitet knyttet til utvikling av kvalitet i utdanningene. Dette er langsiktige prosesser som også videreføres i de kommende år. Fakultetene har

ulike utfordringer og er bedt om å beskrive hvilke tiltak som skal prioriteres for kommende periode. Felles for alle fakultetene er oppmerksomhet om kvalifikasjonsrammeverket.

Det humanistiske fakultet beskriver oppmerksomhet om selve kvalitetssikringssystemet. Fakultetet har en nettside for studiekvalitet som skal videreutvikles. Fakultetet skal også drøfte evalueringsmetoder og rutiner, bruk av studiekvalitetsbasen og utvikling av ordningen med programsensor. I forhold til kvalifikasjonsrammeverket skal fakultetet drøfte om vurderingsformene er i samsvar med læringsutbytte og undervisningsformene. Fakultetet har også utfordringer i å engasjere studenter til representasjon i råd og utvalg ved instituttene, og vil arbeide for å forbedre dette.

Det juridiske fakultet vil ha størst oppmerksomhet om å gjennomføre målsetningene i fakultetets strategiplan for forskningsbasert undervisning, internasjonalisering og fokus på metode, rettsvitenskap, etikk og verdier. Etikkperspektivet er tema for programsensorenes evaluering i 2012. Samtidig planlegger fakultetet en full evaluering av studieprogrammet for 2012. Fakultetet signaliserer ønske om forgang i arbeidet med DigUiB, særlig eksamen, der fakultetet skal delta i pilotprosjekt våren 2012.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet trekker fram samarbeidet med Høgskolen i Bergen og universitetets randsone som styrke for utdanningene. Fakultetet vil møte utfordringer, særlig for masterprogrammene, når SFF-ene (Bjerknessenteret og CIPR) har fullført sine perioder og finansieringen går ut og vil arbeide for å opprettholde og videreutvikle samarbeidet. Fakultetet trekker frem tre punkter av langsiktig karakter, med kontinuerlig fokus: videreutvikling av studieprogrammene, sikre moderne felt- og laboratoriebaseret undervisning og redusere frafall i bachelorutdanningen. For å nå målene er tverrfaglighet, læringsmiljø (som planlegging av læringscenter), modernisering av undervisningen, rekruttering, internasjonalisering, videreutdanning for lærere, SFU og alumnusarbeid viktige temaer.

Det medisinsk-odontologiske fakultet arbeider med omorganisering av fakultetet og utvikling av ny studieplan for medisinstudiet. Fakultetet vil også arbeide videre med planer for SFU-søknad. I 2012 skal Odontologibygget og Armauer Hansens hus ferdigstilles, og dette vil få stor betydning for læringsmiljø og studentarbeidsplasser.

Det psykologiske fakultet lister følgende punkter, i tillegg til oppfølging av universitetsledelsens prioriteringer: Studentarbeidsplasser på lavere grad, følge opp samarbeid med SU, gi flere tilbud om opptak på masterstudiene og vurdere å øke opptaket på masterstudiet i barnevern fra 2013, justere opptak og modell for PPU, implementere revidert studieplan i psykologistudiet, evaluere praksisemner, vurdere evalueringsrutiner, implementere skikkethetsrutinene for lærer- og psykologutdanningene og revidere mandater for programutvalgene og emneansvarlige.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet fremhever behov for fortsatt innsats for økt antall avlagte studiepoeng. I tillegg har fakultetet tre utfordringer det ønsker å følge opp i 2012: Rekruttering, både til bachelor og masternivåene, arbeidslivsrelevans og «employability», samt etablering av et nytt praksisemne.

Universitetsdirektørens kommentarer

Med universitetets strategi 2011-2015 er det tydeliggjorte mål for utdanning og det er spesifisert viktige strategiske prioriteringer. I februar 2012 vedtok universitetsstyret som kjent også styringsparametere for utdanningen. Disse vil være viktige for vurderingene neste år.

Å utarbeide årlige utdanningsmeldinger er forankret i universitetets egen håndbok for kvalitetssikring av universitetsstudia, og meldingene har gjennom mange år gitt analyser og utviklingstrekk for viktige forhold ved utdanningene. Som tidligere bygger meldingen på meldinger fra instituttene og fakultetene.

Flere uttrykk for langsiktige utviklingstrekk kan trekkes fram. Gjennom flere år er studietilbudet konsolidert, blant annet for å sikre sammenhengende tid til forskning. Det er så langt ikke foreslått endringer av studietilbudet til 2013. Det vektlegges å ha god balanse mellom ressurser og tilbud. Større oppmerksomhet om kvalitet i utdanning, vil også gi større bevissthet om verdien av forskningsbasert utdanning. Å prioritere forskningsbasert undervisning og studentaktiv forskning, er del av en langsiktig satsing. I 2012 arbeides det med retningslinjer for tverrfaglige studieprogram for å få bedre opplegg og tilbud.

Universitetet er preget av stabilt høye søkertall og høyt nivå for oppnådde studiepoeng per student. Det er gode resultater innenfor internasjonalisering, med et bredt studietilbud, mange fellesgrader og god balanse mellom inn- og utreisende utvekslingsstudenter. Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for internasjonalisering fortsetter. Det gjør også arbeidet med handlingsplanen for styrking av læringsmiljøet og arbeidet med studentarbeidsplasser. Mange av forholdene det refereres til som oppsummeringspunkter fra fakultetene om læringsmiljøet på side 9, er under oppfølging.

Med dette fremmes følgende forslag til

vedtak:

Styret tar utdanningsmeldingen til orientering, og ber om at vurderingene kommer med i det videre arbeidet med universitetets budsjett for 2013.

1505.2012 -BJUB/CS

Utrykte vedlegg:
Fakultetenes utdanningsmeldinger (samledokument)